

HAR DU HØRT OM FØLGERET?

Når kunsthandlere sælger et kunstværk, har kunstneren ret til en lille del af salgsprisen – det kaldes følgeret.

I 2020 var det 100 år siden, følgeretten kom til verden, og 30 år siden ordningen blev indført i Danmark. Siden da har vederlaget fra følgeretten været en vigtig indtægtskilde for mange kunstnere og dermed en væsentlig forudsætning for, at der stadig skabes ny kunst.

Hvordan fungerer følgeretsordningen?

Følgeret er den ret til vederlag, kunstneren har, når et auktionshus eller en kunsthandler videresælger hans eller hendes værker. Vederlaget er for de fleste salg ca. 5% af hammerslaget. Salget af originale kunstværker, som er omfattet af følgeretsordningen, skal indberettes til forvaltningsorganisationen VISDA. Her sidder Susanne Miller, som har arbejdet med følgeret, siden ordningen blev indført tilbage i 1990. Hun sørger for at beregne og opkræve vederlag hos auktionshusene og kunsthandlerne, så pengene kan blive udbetalt til kunstnerne.

VISDA er godkendt af Kulturministeriet som den organisation i Danmark, der varetager følgeretsordningen. VISDA er en nonprofitorganisation ejet af billedskaberne selv, herunder Billedkunstnernes Forbund (BKF), Danske Billedkunstnernes Fagforening (DBF) og Danske Kunsthåndværkere & Designere.

VISDA har et rigtig godt samarbejde med auktionshusene og kunsthandlerne, og ifølge Susanne Miller er det kun hos ganske få af de kunsthandlerne, at det kniber med at få indberettet deres salg til tiden:

”Vi har en studentermedhjælper ansat til at tjekke op på, hvad kunsthandlerne har til salg, og hvad de faktisk sælger i løbet af året. Så kan vi kontakte dem, der måske har brug for hjælp til indberetningen”, siger Susanne Miller.

I 2020 opkrævede VISDA over 10 mio. kr. i følgeretsmidler. 85% af midlerne fordeles og udbetales til de kunstnere og arvinger, hvis værker er blevet videregivet. Udbetalingen sker hvert år i slutningen af juni måned. De resterende 15% går til administrationen i VISDA. Midlerne bliver bl.a. brugt til beregning, opkrævning og udbetaling af følgeretsvederlaget og kontakt med kunstnere, arvinger og kunsthandlerne. VISDA lægger også et stort arbejde i at eftersøge kunstnere, som har penge til gode. Langt de fleste kunstnere er dog allerede registreret hos VISDA, men der kommer løbende nye kunstnere til. Hvis du er i tvivl, om du selv er registreret, kan du altid tage kontakt til VISDA. Du kan finde deres oplysninger på hjemmesiden www.visda.dk.

HVAD BETYDER FØLGERET FOR KUNSTNERNE?

”Det var på tide, dengang følgeretten kom. Det har været en stor opfindelse, at førstegangssalg ikke var det eneste pointgivende. Jeg synes, VISDA får mere og mere fat i nogle områder, hvor man normalt ikke selv har mulighed for at få godtgørelse. Det er en stor retfærdighed”.

Ole Ahlberg, billedkunstner

”Ordningen med de 5 procent betyder, at man fra samfundets side anerkender arbejdet. Og det har en særlig værdi for mig som kunstner. Det kan være svært at forholde sig til at se ens kunst være en vare. Det er komplekst”.

Kathrine Ærtebjerg, billedkunstner

VISDA fremhævet som best practice

Tilbage i 2013 blev VISDA fremhævet som eksempel på best practice af EU-Kommissionen, da organisationen i samarbejde med Auktionslederforeningen fik lavet den praktiske inddeling af kunstværker med følgeret og et indberetningssystem, som gjorde det nemt for alle auktionshuse og kunsthandlere at håndtere og indberette videresalg. Der er sket en stor udvikling med indberetningssystemet siden ordningens opstart i 1990. Oprindeligt indsendte kunsthandlere og auktionshuse salgslister med posten til VISDA, og alt blev gennemgået manuelt i auktionskataloger og indtastet i

hånden. Det var i en tid før mail og internet var en del af arbejdsgangen. Eftersøgningsarbejdet efter kunstnere foregik også på en helt anden måde. Der brugte man telefonbøger, fordi det ikke var muligt at google sig frem til personer dengang. I dag foregår det hele online, og i 2020 blev indberetningssystemet opdateret, så det er endnu mere enkelt og brugervenligt.

Følgerettens udvikling er ikke kun af teknisk karakter. I dag oplever VISDA, at der i langt højere grad er forståelse for kunstnernes følgeret blandt alle kunsthandlerne. Og det er samtidig et udtryk for, at der er opbakning til skabelsen af ny kunst.

Følgerettens udbredelse

Følgeret var det første forretningsområde, som gav kunstnerne en indtægt igennem VISDA. VISDA var klar til at opkræve penge til kunstnerne lige så snart ordningen ved lov trådte i kraft i Danmark i 1990. Det skete bl.a. på baggrund af et besøg hos søsterorganisationen ADAGP i Paris, hvor VISDA for alvor kom i kontakt med forvaltningsorganisationer i bl.a. Europa, USA og Canada. På europæisk og internationalt plan har man lige siden arbejdet på at udbrede følgeretsordningen til flere lande. I 2001 nåede ordningen en milepæl, da der blev vedtaget et EU-direktiv om, at der skulle indføres følgeret i alle EU-landene.

Siden 2006 har der derfor eksisteret en aktiv følgeretsordning i hele EU. Selvom Storbritannien har meldt sig ud af EU, har de ikke meldt sig ud af følgeretsordningen. Via gensidighedsaftaler med søsterorganisationer i udlandet sender VISDA penge fra salg i Danmark til udenlandske kunstnere. VISDA modtager tilsvarende penge fra salg af danske værker i udlandet og udbetaler dem til de danske kunstnere.

I dag er der i regi af FN drøftelser i gang om at gøre følgeretten obligatorisk i hele verden. Det er i den internationale organisation WIPO (World Intellectual Property Organization), at drøftelserne foregår.

Auktion hos Bruun Rasmussen © Lennart Søgård-Høyer

FACTS OM FØLGERETTEN

Top 5 over dyreste værker solgt i Danmark i 2020

1. "Peinture" af Pierre Soulages.
Solgt på auktion hos Bruun Rasmussen til 5 mio. kr.
2. "Landskab fra Finkidong" af Asger Jorn.
Solgt på auktion hos Bruun Rasmussen til 3,7 mio. kr.
3. "Étude" af Simon Hantaï.
Solgt på auktion hos Bruun Rasmussen til 2,7 mio. kr.
4. "Elefantsofaen" af Finn Juhl.
Solgt på auktion hos Bruun Rasmussen til 2,1 mio. kr.
5. "Sermo rusticus" af Asger Jorn.
Solgt på auktion hos Bruun Rasmussen til 1,35 mio. kr.

Top 5 over lande der har solgt flest danske værker i 2020

1. England (DACS)
2. Frankrig (ADAGP)
3. Holland (Pictoright)
4. Belgien (Sabam)
5. Sverige (BUS)

Hvor mange kunstnere fik følgeretsvederlag i 2020?

Cirka 2.000 kunstnere fik følgeretsvederlag.

Godt at vide om følgeretsvederlag

Når salget ligger mellem 2.233,23 kr. – 372.205 kr. får ophavsmanden 5% af salgsprisen (inkl. salær, ekskl. moms) som følgeretsvederlag. Denne procentdel falder, jo højere salgsprisen er. På VISDA's hjemmeside kan du beregne følgeretsvederlag ved hjælp af et skema → www.visda.dk/foelgeret/beregn/

Har du spørgsmål?

Kontakt VISDA på mail@visda.dk eller telefon 31 40 60 00 (hverdage fra 9-12). Du kan læse mere om VISDA og følgeret på www.visda.dk.